

Uhlíková vana

Je to jednoduché. Pokud budeme vypouštět CO₂ do atmosféry rychleji, než ho příroda umí odčerpávat, bude se Země oteplovat. A přebývajícímu uhlíku potrvá dlouho, než z pomyslné vany zmizí.

Co když přestaneme zvyšovat emise?

I při zachování současného tempa vypouštění emisí se CO₂ do atmosféry uvolňuje téměř dvakrát rychleji, než z ní ubývá – takže pomyslná vana se bude nadále plnit.

Co je zdrojem emisí CO₂?

4/5 pocházejí ze spalování fosilních paliv. Zbytek se uvolní vlivem odlesňování a dalších změn ve využití půdy.

Co se s naším CO₂ děje?

Rostliny a půda absorbují 1/3 ročně a povrchová voda zhruba čtvrtinu. Zbytek zůstává po dlouhou dobu v atmosféře.

Kolik je příliš mnoho?

Někteří vědci se domnívají, že potřebujeme snížit úroveň CO₂ zpátky na 350 částic na milion (ppm) – to odpovídá 745 miliardám tun uhlíku –, abychom se vyhnuli klimatickým následkům. Při současném trendu bude 450 ppm překročeno o dost dříve než v polovině století.

350 částic na milion

emise
9,1
miliardy
tun ročně

ODČERPÁNO

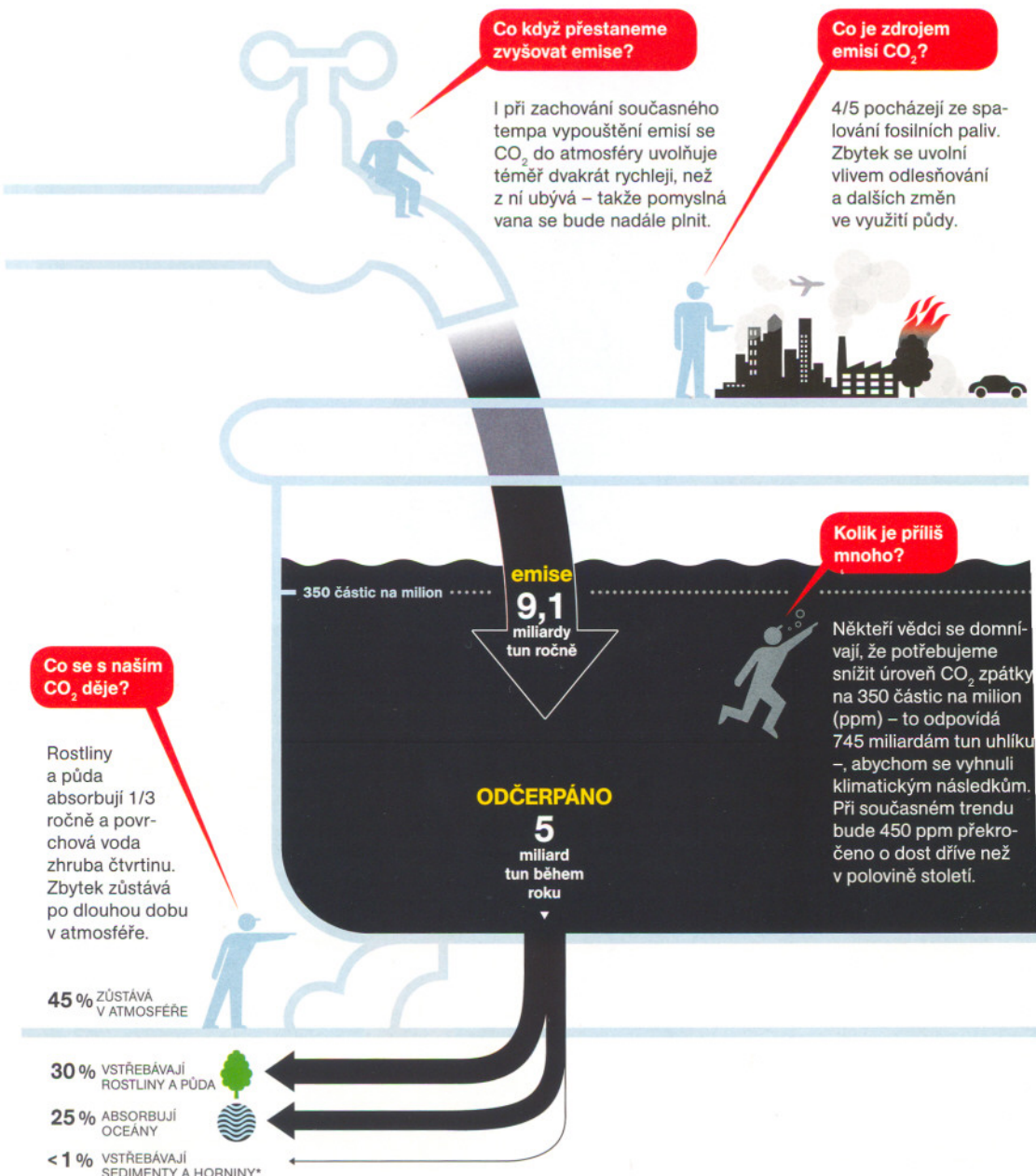
5
miliard
tun během
roku

45% ZŮSTÁVÁ
V ATMOSFÉRE

30% VSTRĚBÁVÁJÍ
ROSTLINY A PŮDA

25% ABSORBÚJÍ
OCEÁNY

< 1% VSTRĚBÁVÁJÍ
SEDIMENTY A HORNINY*

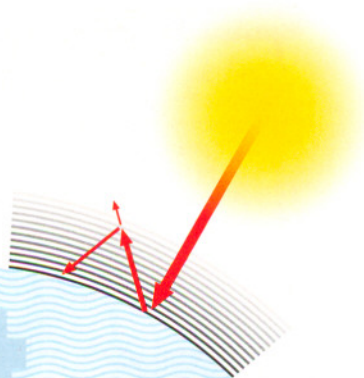
Tomu, aby se něco podniklo proti globálnímu oteplování, říká John Sterman, brání základní vada v lidském myšlení. Nejde o nenasytost, sobectví či jiné neřesti. Ale o kognitivní omezení, „významný a přetrvávající problém v lidském uvažování“, který doložil výzkumem postgraduálních studentů Sloan School of Management při MIT. Sterman přednáší o dynamice systémů a říká, že jeho studenti, přestože jsou velmi chytrí

a matematicky vyspělí, postrádají intuitivní chápání jednoduchého, klíčového systému připomínajícího koupelnovou vanu.

Konkrétně vanu s puštěným kohoutkem a otevřenou výpustí. Hladina vody může zastupovat mnoho veličin, s nimiž se v současném světě setkáváme. Množství oxidu uhličitého v zemské atmosféře je jednou z nich. Míra kolem pasu nebo osobní zadlužení (obojí se posledni dobou také

Jak CO₂ způsobuje oteplování?

Absorbuje část tepelného záření odrážejícího se od sluncem zahříváného povrchu Země a znovu je vyzařuje zpátky.

450 částic na milion

385 ..... 2008 PRŮMÉR

350

299 ..... NEJVYŠŠÍ ÚROVEŇ
(PŘED 333 000 LET)

271

250 ..... PŘED PRŮMYSLOVOU
REVOLUCI

150

50

Byl obsah CO₂ už dříve tak vysoký?

Nikoli za posledních 800 000 let a možná ani až za několik milionů let. Dokládají to vzorky ledu z Antarktidy.

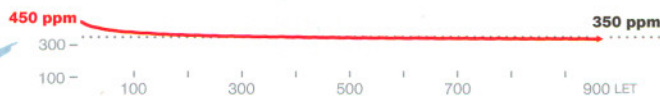

* ZAKROUHLENO NA 100 %, I KDYŽ SOUČET JE O NĚCO VĚTŠÍ.

GRAFIKA: NIGEL HOLMES. ZDROJE: JOHN STERMAN, MIT; DAVID ARCHER, UNIVERSITY OF CHICAGO; GLOBAL CARBON PROJECT

Co kdybychom zastavili emise úplně?

Rostlinám a oceánům bude trvat staletí, než vstřebají většinu lidmi vyprodukovaného CO₂. A uplynou statisíce let, než zbytek odstraní zvětvávání hornin, které přeměňují CO₂ na uhličitánové sedimenty.

Rostliny a půda absorbují CO₂ rychle, ovšem zásobník se zaplní brzy.

Proč by hladina zůstala vysoká tak dlouho?

Hlubinné oceánské vody mají obrovský objem, povrchové vody nasycené CO₂ se do hloubky noří jen u pólů.

Karbonátových čili uhličitánových sedimentů je mnoho, oxid uhličitý se však do nich v moři i na souši dostává ještě pomaleji.

ROSTLINY & PŮDA

HLUBOKÝ OCEÁN

SEDIMENTY A HORNINY

stalo častým problémem) jsou další dvě. Ve všech třech případech hladina ve vaně klesá jen tehdy, když vypustí proudí víc než kohoutkem – například když spálíte víc kalorií, než přijmete, nebo splácíte starší závazky rychleji, než naděláte dluhy nové.

Rostliny, oceánské vody a horniny vstřebávají uhlík z atmosféry, jak však ve své knize *The Long Thaw* (Dlouhá obleva) vysvětluje klimatolog David Archer, tyto kanály pracují pomalu. Bude jim trvat stovky let, než odstraní většinu CO₂, který lidé vypouštějí do vany, a stovky tisíc let, než ho odstraní úplně. Zastavit nárůst CO₂ bude tedy vyžadovat omezení emisí z aut, elektráren a továren, dokud přítok bude převládat nad odtokem.

Většina Stermanových studentů – a jeho výsledky se zopakovaly i na dalších univerzitách – to nechápala, přinejmenším když byl problém popsán běžným klimatologickým jazykem. Většina si myslela, že prostě zastavení růstu emisí zarazí zvyšování objemu CO₂ v atmosféře – jako kdyby plynulý, ale rychlý proud z kohoutku nakonec z vany nepřetekl. Jestliže to nechápu postgraduální studenti

z MIT, neporozumí nejspíš ani politici a voliči. „To znamená, že považují stabilizaci skleníkových plynů a zastavení oteplování za jednodušší, než ve skutečnosti jsou,“ říká Sterman.

Do roku 2008 dosáhla hladina CO₂ v pomyslné vaně 385 částic na milion (ppm) a stoupá o 2 či 3 ppm každý rok. Sterman říká, že zastavit ji na 450 ppm, kterou mnozí vědci považují za nebezpečně vysokou, by pro svět znamenalo zredukovat emise o zhruba 80 % do roku 2050. Až budou diplomaté tento měsíc zasedat v Kodani, aby projednali smlouvu o globálním klimatu, bude tam pomáhat i Sterman se softwarem, který okamžitě ukazuje – na základě nejnovějšího klimatického modelu –, jak navrhované omezení emisí ovlivní hladinu ve vaně, potažmo teplotu planety. Jeho studenti se obvykle do konce kurzu v chápání dynamiky koupelnové vany zlepšili, což mu dává naději. „Lidé se to mohou naučit,“ říká. –Robert Kunzig

Dynamika vany Experimentujte s dopadem různých emisních omezení na ngm.com/bigidea